

9. UNEP (United Nations Environment Programme) – Вплив війни на водні ресурси України – [UNEP Reports](#)
10. OECD – Environmental Performance Review of Ukraine, 2023 – [OECD Library](#)
11. World Bank – Water Security in Ukraine: Challenges and Solutions (2023) – [World Bank Reports](#)

УДК 636:614.2:34(4)

ГАРМОНІЗАЦІЯ ВЕТЕРИНАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З ПРАВОМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Терещук М.М., кандидат юридичних наук, старший викладач, Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0772-9975>

Гармонізація ветеринарного законодавства України з правом Європейського Союзу є ключовим етапом у процесі євроінтеграції, що має глибокі наслідки не лише для правової системи, а й для практичної діяльності ветеринарних лікарів, громадського здоров'я, розвитку тваринництва та аграрного сектору в цілому. З моменту підписання Угоди про асоціацію [1] Україна взяла на себе чіткі зобов'язання щодо приведення законодавства у сфері ветеринарної медицини у відповідність до стандартів ЄС. Цей процес є надзвичайно складним, адже стосується не лише нормативно-правової бази, але й реформування інституцій, практики контролю, професійної підготовки кадрів, культури правозастосування та відповідальності фахівців.

У Європейському Союзі ветеринарне право є частиною ширшої системи забезпечення громадського здоров'я та функціонування внутрішнього ринку. У центрі цієї системи — принцип «Єдиного здоров'я» (One Health), який об'єднує здоров'я людей, тварин і довкілля. Саме тому до ветеринарної професії в ЄС висуваються особливо високі вимоги щодо якості освіти, професійної етики, юридичної грамотності та відповідальності за свої дії. Ветеринар є не просто «лікарем тварин», а ліцензованим спеціалістом, який виконує ключову функцію в системі продовольчої безпеки, контролю за захворюваннями, обігом медикаментів, дотриманням добробуту тварин, а отже — опосередковано впливає і на здоров'я людей.

Право ЄС у цій сфері регулюється низкою потужних і взаємопов'язаних актів. Це, зокрема, Регламент ЄС 2016/429 («Закон про здоров'я тварин»), що визначає систему профілактики, раннього виявлення, локалізації та ліквідації інфекційних хвороб [2]. Регламент ЄС 2019/6 про ветеринарні лікарські засоби запроваджує жорсткий контроль за розповсюдженням і використанням препаратів, включаючи обов'язкову електронну звітність [3]. Інші документи — наприклад, Регламент 853/2004 про гігієну харчових продуктів тваринного походження — встановлюють вимоги до умов утримання, забою, транспортування та обробки тварин [4]. Усі ці документи тісно переплетені та мають пряму дію в державах-членах ЄС.

Україна активно працює над гармонізацією свого законодавства з цими нормами. Прийнятий у 2021 році Закон України «Про ветеринарну медицину» [5] заклав основу для нового рівня регулювання галузі. Зокрема, в ньому реалізовано положення про створення електронного реєстру ветеринарних документів, запроваджено процедури сертифікації, простежуваності та контролю якості ветеринарної допомоги. Окремо врегульовано статус державного та уповноваженого ветеринарного лікаря, їхні обов'язки, права та відповідальність. Закон також орієнтований на підвищення стандартів захисту тварин — як у сільському господарстві, так і в домашньому утриманні.

Важливо відзначити, що практична реалізація цих змін вимагає не лише нормативного підґрунтя, але й якісної трансформації щоденної професійної діяльності ветеринарних

лікарів. У нових умовах ветеринар виконує значно ширший спектр функцій, ніж раніше. Він є:

- медичним фахівцем, який здійснює діагностику, лікування та профілактику хвороб;
- адміністративною особою, яка веде належну документацію, оформлює електронні сертифікати та звіти;
- суб'єктом права, що несе повну юридичну відповідальність за свої дії та рішення;
- експертом у сфері обігу лікарських засобів, який контролює використання препаратів згідно з чинними нормами;
- фахівцем з біобезпеки, що оцінює ризики та впроваджує протиепізоотичні заходи.

У зв'язку з цим кардинально змінюється зміст професійної відповідальності ветеринарного лікаря. Якщо раніше основною сферою відповідальності були суто лікувальні дії, то сьогодні до них додається відповідальність за:

- дотримання правил обігу ветеринарних препаратів (у тому числі обмеження щодо антибіотиків);
- ведення документації (електронної та паперової);
- участь у державному моніторингу захворюваності тварин;
- забезпечення вимог до транспортування, утримання та забою тварин;
- прозорість у відносинах із власниками тварин, державними органами та бізнесом.

Порушення цих обов'язків може призвести до дисциплінарних стягнень, адміністративної відповідальності, штрафів, призупинення або позбавлення права на професійну діяльність, а у деяких випадках — і до кримінального переслідування. Наприклад, у випадку фальсифікації ветеринарного сертифіката або виявлення недобросовісного призначення ліків, що призвело до загибелі тварин або шкоди для споживачів.

Європейська практика передбачає сувору систему професійного ліцензування, де кожен фахівець має підтримувати свою кваліфікацію, проходити регулярне підвищення рівня знань, бути готовим до перевірки своїх дій та рішень незалежними наглядовими органами. У країнах ЄС діють незалежні ветеринарні палати, які регулюють етичні та професійні стандарти діяльності, розглядають скарги, можуть накладати санкції на своїх членів. У деяких країнах (наприклад, у Нідерландах, Німеччині) такі палати мають навіть дисциплінарні трибунали, що розглядають справи про порушення ветеринарної етики.

Україна робить кроки у цьому напрямку, зокрема через розширення функцій Держпродспоживслужби, розробку професійних стандартів, а також активізацію роботи профільних громадських організацій та асоціацій. Але все ще залишається значний виклик — потреба в інституційному оформленні професійного самоврядування ветеринарних лікарів, яке могло б стати основою для етичного контролю, незалежної сертифікації та захисту прав добросовісних фахівців.

Не менш важливою є освіта. У світлі нових викликів класична ветеринарна освіта потребує оновлення. Підготовка майбутніх ветеринарів має включати не лише клінічні дисципліни, а й глибоке вивчення законодавства ЄС, етики професії, управління ризиками, основ менеджменту ветеринарної практики. У країнах ЄС ветеринарні навчальні заклади працюють згідно зі стандартами EA EVE (Європейської асоціації закладів ветеринарної освіти), які передбачають обов'язкову практику у сфері контролю харчових продуктів, державного нагляду, правових дисциплін. Україні варто активно імплементувати ці стандарти в національну освітню систему.

Значущим чинником трансформації є також міжнародне співробітництво. Українські фахівці поступово інтегруються до професійних мереж ЄС, беруть участь у програмах Erasmus+, стажуваннях у європейських лабораторіях, обміні досвідом із колегами з країн-членів ЄС. Участь у таких програмах дозволяє переймати сучасні практики, вивчати

механізми саморегуляції професії, адаптувати цифрові інструменти сертифікації та контролю.

У підсумку можна стверджувати, що гармонізація ветеринарного законодавства України з правом ЄС є не лише нормативним процесом, а й глибокою зміною культури професійної діяльності. Вона формує нову модель ветеринарного лікаря — мобільного, цифрового, грамотного, юридично обізнаного, етично відповідального, відкритого до інновацій і міжнародної співпраці. Водночас це формує передумови для зростання довіри до української продукції тваринного походження, відкриття нових ринків, укріплення системи біобезпеки та підвищення стійкості до глобальних епізоотичних загроз.

Бібліографічний список:

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014, September 16). Zakon Ukrainy «Pro Uhodu pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom» № 1678-VII [Law of Ukraine "On the Association Agreement between Ukraine and the European Union" No. 1678-VII]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
2. European Parliament & Council of the European Union. (2016, March 9). Regulation (EU) 2016/429 on transmissible animal diseases and amending and repealing certain acts in the area of animal health (Animal Health Law). Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0429>
3. European Parliament & Council of the European Union. (2018, December 11). Regulation (EU) 2019/6 on veterinary medicinal products. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019R0006>
4. European Parliament & Council of the European Union. (2004, April 29). Regulation (EC) No 853/2004 laying down specific hygiene rules for food of animal origin. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32004R0852>
5. Verkhovna Rada of Ukraine. (2021, February 4). Zakon Ukrainy «Pro veterynarnu medytsynu» № 1206-IX [Law of Ukraine "On Veterinary Medicine" No. 1206-IX]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1206-20#Text>

УДК: 349.6:619(477)

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ТВАРИН В УКРАЇНІ

Бегас В.Л., кандидат ветеринарних наук, доцент, Поліський національний університет, м. Житомир, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1853-4700>

Рибачук Ж.В., кандидат ветеринарних наук, доцент, Поліський національний університет, м. Житомир, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2569-6721>

Вступ. Благополуччя тварин - це багатогранне поняття, яке охоплює численні чинники, що впливають на якість життя тварин. Воно базується на міжнародно визнаних принципах, відомих як «п'ять свобод»: свобода від голоду, спраги та недостатньої годівлі; свобода від страху та стресу; свобода від фізичного та температурного дискомфорту; свобода від болю, травм і хвороб; а також свобода проявляти природну поведінку. Здоров'я тварин виступає одним із центральних елементів їхнього благополуччя. Ветеринарні спеціалісти відіграють ключову роль у підтримці як фізичного, так і поведінкового здоров'я тварин, забезпечуючи профілактику, діагностику та лікування захворювань, які можуть загрожувати як окремим особинам, так і популяціям (Розділ 7. Кодексу здоров'я наземних тварин).